

4. letnik

Kultura in način življenja Slovencev IV.	2 p, s, t
Etnologija Jugoslavije (ali Etnologija Balkana) III.	2 p, s, t
Neevropska etnologija IV.	2 p, s, t
Etnološka muzeologija	2 v, t
Etnološko konservatorstvo	2 v
Splošni seminar	1 s
Diplomski seminar	2 s
Izbirni predmet	2 p

O NOVEM VZGOJNOIZOBRAŽEVALNEM PROGRAMU

Vzgojnoizobraževalni program na Oddelku za etnologijo Filozofske fakultete v Ljubljani je po svojih temeljnih izhodiščih povzet po programu, kakršnega izvajajo na oddelku za etnologijo Filozofske fakultete zagrebškega vseučilišča. Za ta program je značilno, da učno (in raziskovalno) snov razvršča po geografskem, prostorskem načelu. Glavni poudarek je na nacionalni problematiki, zato je glavni predmet nacionalna (tj. hrvaška oziroma slovenska) etnologija. Tematska obravnava, za katero je značilno, da predmet obravnave zajema po tematski sorodnosti in ne po regionalni bližini, je ob tem potisnjena nekoliko v ozadje. Snov v predmetniku je razdeljena po svoji regionalni bližini, tako da v okviru posameznih regionalnih etnologij skuša zajeti in prezentirati celoten način življenja in kulturo določene populacije na obravnavanem področju. Ker je pri takšni prezentaciji poudarek na kompleksnosti, je možnost primerjave posameznih elementov kulture v različnih družbenih skupnostih manjša, tako da gre kompleksnost obravnave lahko na račun poglobljenosti obravnave. Tako se namreč slušatelji celovito seznanijo s kulturo in načinom življenja določene družbene skupnosti (kolikor je seveda to mogoče doseči, kadar je na primer za etnologijo Amerike na voljo en semester!), vendar na račun tematske poglobljenosti in primerjalne analize, kar je prvi pogoj za znanstveno obravnavo in kritično razmišljanje.

Ker je primerjava v znanosti o kulturi in človeku *conditio sine quo non* vsake znanstvene aspiracije, se tematski razpored učne snovi po oddelkih za antropologijo oziroma etnologijo na evropskih univerzah vse bolj uveljavlja tudi v državah Vzhodne Evrope, medtem ko je na vzhodnoevropskih univerzah že dolgo prevladujoča. Vzporedno z razvojem stroke se tematski pristop vse bolj uveljavlja tudi pri nas v Jugoslaviji, zlasti v predmetniku Odelenja za etnologijo i kulturnu antropologiju na Filozofski fakulteti v Beogradu, kjer je že uveljavljeno tematsko načelo o razporeditvi učne snovi. Takšno načelo se je zadnja leta uveljavljalo tudi na našem oddelku. Razvoj stroke, zlasti sodobne teoretske in konceptualne rešitve, ki so se porajale in izoblikovale ob poglobljenih teoretskih razpravah znotraj stroke in v kate-

rih so imeli vodilno vlogo prav nekateri sodelavci oddelka za etnologijo (zlasti red. prof. dr. Slavko Kremenšek), pa tudi v razpravah, ki smo jih imeli slovenski etnologi z raziskovalci sorodnih strok (arhitekti, slovenisti, zgodovinarji in geografi), so narekovale vključevanje predmetov v obstoječi VIP, ki so bili po svoji konceptiji bolj tematskega kot regionalnega značaja. Takšni predmeti so na primer etnologija in arhitektura, zgodovina in arhivi, ter zlasti predmet komparativna mitologija, ki poteka na našem oddelku že tri leta.

Te spremembe, ki so nastajale spontano z razvojem stroke, so gotovo prinesle precejšnjo obogatitev obstoječega VIP-a, saj so slušateljem omogočale bolj poglobljeno seznanjenost s strokovno problematiko in jih usposabljale za hitrejšo vključevanje v delo na delovnih mestih v muzejih in zavodih za spomeniško varstvo, kjer dela glavnina dosedanjih diplomirancev na našem oddelku. Zaradi spontanosti teh sprememb pa se je dogodilo tudi, da je prišlo do določene hipertrofiranosti predmetnika, ko so o določenih vprašanih slušatelji pridobivali znanje pri slovenski etnologiji, pri splošnem kurzu iz muzeologije in konservatorstva, pri etnologiji in arhitekturi ter pri etnološkem muzealstvu in etnološkem konservatorstvu. V razmerah, ko je za diplomante na našem oddelku vse manj delovnih mest v obstoječih muzejih in zavodih za spomeniško varstvo, pa lahko to pomeni tudi določen handicap za slušatelje.

Zato se je rodila potreba po celovitem pretehtanju obstoječega VIP-a in njegovih sprememb v takšno smer, ko bo v karseda optimalni meri upoštevan razvoj in težnje v stroki, potrebe naših diplomantov in seveda razpoložljive možnosti tako glede prostora kot pedagoškega kadra. Razprava, ki je potekala na našem oddelku o teh vprašanih, je bila temeljita, saj je trajala domala dve leti. V njej smo sodelovali tako pedagoški kot nepedagoški sodelavci oddelka, študenti etnologije, svoje mnenje pa so podali tudi nekateri drugi zainteresirani strokovnjaki. Pokazalo se je, da je treba obstoječi VIP dopolniti predvsem z nekaterimi novimi predmeti, ki bodo snov zajeli tematsko, in da je treba glede na razvoj stroke, ko od začetka šestdesetih let tudi znotraj slovenske etnologije ni oziroma naj ne bi bil več poudarek na elementih kulture, ampak na njihovih nosilcih, to se pravi ljudeh, predmetnik dopolniti z nekaterimi antropološkimi vsebinami. Leta 1988 smo v okviru študijskih dni na našem oddelku s tem v zvezi celo obravnavali predlog, da bi bila razporeditev učne snovi predvsem tematska in da bi spremenili ime oddelka v oddelek za kulturno antropologijo. Misel je bila utemeljena s tem, da med obstoječo kulturno in/ali socialno antropologijo ni nobenih *načelnih* razlik ne glede predmeta, ne glede metode in ne glede ciljev, ime antropologija pa je širše in izpostavlja človeka kot posameznika za razliko od etnologije, ki izpostavlja kolektivno antiteto kot prvenstvo. To poudarjanje kolektivnega na račun individualnega je sicer značilno za našo

vedo v državah nekdanjega realsocializma, kjer je bila antropologija nezaželena. S procesom demokratizacije pa je tudi tam prišlo do sprememb in v Varšavi že več let deluje katedra za etnologijo in kulturno antropologijo. Takšna rešitev se utegne zdeti glede na povedano tautologija, kot bi rekli astronomi in kozmonavti. Na neki način je res tako, vendar ima svoj *raison d'être* v različnih tradicijah: tako se je antropologija razvijala v Evropi v državah, ki so imele svoje kolonije, etnologija pa v tistih državah, ki svojih (prekomorskih) kolonij niso imele.

Glede na povedano je kolegij oddelka za etnologijo sprejel nov VIP, ki ga bomo začeli izvajati v celoti že v naslednjem šolskem letu 1991/92, in to tudi za tiste slušatelje, ki so že vpisani na našem oddelku. Po novem VIP-u je slovenska etnologija oziroma kot se imenuje zdaj kultura in način življenja Slovencev osrednji predmet; pomen, ki ga pripisujemo temu predmetu, se kaže tudi v tem, da smo predlagali ustanovitev posebne katedre za slovensko etnologijo znotraj našega oddelka. Ta predmet bo po novem VIP-u potekal vse tri letnike (toliko kot neevropska etnologija). Tolikšen poudarek gre temu predmetu iz spoznanja nacionalnega pomena tega predmeta in njegove vloge za oblikovanje nacionalne (samo)zavedi. Po drugi strani pa bomo obstoječi predmetnik dopolnili in nadgradili z vsebinami, ki bodo omogočile slušateljem komparativno bolj poglobljeno razumevanje tako posameznih elementov kulture kot procesov in mehanizmov njihovega razvoja in medsebojnega prepletanja in součinkovanja. Zato smo poleg določenih sprememb v medsebojnem razmerju med posameznimi regionalnimi etnologijami (večje število ur za etnologijo Evrope in manjše število ur za etnologijo Jugoslavije) vpeljali nekatere nove tematske sklope antropološkega značaja (politična in ekonomska antropologija, antropologija religije in etnoastronomija). Namen teh sprememb je v tem, da bomo diplomantom omogočili dobro poznavanje slovenske etnologije, hkrati pa bodo dobili širok razgled tudi po drugih kulturah in se usposobili za samostojno in kritično razumevanje slovenske in neslovenskih kultur. Poleg navedenega je novost še uvod v etnologijo in antropologijo ter zgodovino etnoloških in antropoloških teorij, tedaj predmeta, ki ju bodo poslušali slušatelji v prvem in drugem letniku namesto dosedanje obče etnologije. V izvajanju novega VIP-a bo še naprej poudarek na seminarskem delu in stiku s terenom, saj so prav terenske raziskave (zlasti opazovanje z udeležbo) najbolj tipična etnološka oziroma antropološka metoda.

Spremembe v VIP-u potemtakem niso velike niti po svoji količini, niti ni mogoče reči, da so velike po vsebini. Toda po svojem značaju in pomenu so takšne, da smo sodelavci našega oddelka mnenja, da opravičujejo in utemeljujejo spremembo imena oddelka. Tako naj bi se ime našega oddelka poslej glasilo **ODDELEK ZA ETNOLOGIJO IN KULTURNO ANTROPOLOGIJO**. Pri tej spremembi seveda ne gre za larpurlartizem, ampak skušamo z njo med drugim tudi opozoriti vse

morebitne interesente, ki jih zanima študij antropologije. Kot kažejo izkušnje s podiplomskim študijem, kjer smo v šolskem letu 1990/91 uvedli smer kulturna antropologija in je bilo že prvo leto največ vpisanih prav na tej smeri, si obetamo postati zanimivi za precej širši krog študentov kot doslej.

Predstojnik OE doc. dr. Božidar Jezernik

J. Bogataj in B. Jezernik na zadnjem kolegiju v šolskem letu 1984/85 (foto N. Sulič)

KAM Z ANTROPOLOGIJO?

Ob dilemah o vključevanju kulturne antropologije v predmetnik in naziv oddelka za etnologijo sem bil naprošen za komentar, ki ga posredujem v obliki kratkih tez. Seveda gre pri tem za moja povsem osebna razmišljanja in ocene. Zato so iz širokega konteksta vprašanj povzeta le nekatera, ki se mogoče ne vklaplajo najboljše v širši tok diskusije.